

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

15.05.2020

м. Суми

№ 68-02 / 729

АТ «Сумигаз»

м. Суми, вул. Береста, 21

**Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства про захист
економічної конкуренції, усунення причин
виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють**

За результатами розгляду заяви ТОВ «Таланпром» (м. Ромни) (далі – Заявник) щодо правомірності дій АТ «Сумигаз», які полягали у донарахуванні об'єму та обсягу природного газу і його вартості за номінальною потужністю газоспоживаючого обладнання за період з 01.01.2020 по 30.01.2020, а не за період з дати виходу з ладу ВОГ до моменту його встановлення та опломбування, територіальним відділенням встановлено наступне.

Приватне акціонерне товариство «Оператор газорозподільної системи «Сумигаз» (м. Суми, вул. Лебединська 13, код 03352432, м. Суми, вул. Лебединська, 13) (далі – АТ «Сумигаз», Товариство) здійснює свою діяльність відповідно до статуту, редакція якого затверджена загальними зборами акціонерів Товариства (протокол Загальних зборів акціонерів ПАТ «Сумигаз» від 17 квітня 2019 року № 1), АТ «Сумигаз» є правонаступником публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Сумигаз». Основною метою діяльності АТ «Сумигаз» є отримання прибутку, створення висококонкурентного бізнесу, підвищення прибутковості виробництва, збільшення вартості Товариства.

Таким чином, АТ «Сумигаз» у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання, і до нього можливе застосування положень цього Закону.

АТ «Сумигаз» на підставі ліцензії, виданої відповідно до постанови Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі- НКРЕКП) від 19.06.2017 №814 (із змінами, внесеними постановою НКРЕКП від 31.05.2019 №913) здійснює діяльність з розподілу природного газу в межах території міста Суми, Сумської області та села Мойка Краснокутського району Харківської області, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації відповідно до законодавства, та здійснює щодо неї функції оперативно-технологічного управління.

Відповідно до частини 1 статті 5 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природної монополії. Особливими умовами Ліцензії передбачено, що АТ "Сумигаз" є єдиним суб'єктом господарювання, який здійснює розподіл природного газу у межах території Сумської області, на якій розташовані діючі мережі Товариства.

За таких умов АТ «Сумигаз» у значенні частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» має структурні ознаки суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ трубопроводами в межах території Сумської області, на якій розташовані розподільчі мережі АТ «Сумигаз».

На сьогоднішній день правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, а також здатного до інтеграції з ринками природного газу держав - сторін Енергетичного Співтовариства, у тому числі шляхом створення регіональних ринків природного газу, визначаються Законом України «Про ринок природного газу», при цьому технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем визначено Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 №2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (далі – Кодекс), Правилами безпеки газопостачання, затвердженими наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України 15.05.2015 №285, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.06.2015 за № 674/27119 (далі – Правила безпеки газопостачання, ПБСГ).

Статтею 10 Закону України «Про природні монополії» на суб'єктів природних монополій (в тому числі АТ «Сумигаз») покладено додаткові обов'язки стосовно забезпечення недискримінаційних умов реалізації власних товарів (послуг) споживачам, а також не створення перешкод для реалізації угод між суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, та споживачами.

Статтею 3 Закону України «Про ринок природного газу» визначено, що ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, основними принципами функціонування якого, зокрема, є:

- забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів природного газу, у тому числі забезпечення першочергового інтересу безпеки постачання природного газу, зокрема шляхом диверсифікації джерел надходження природного газу;
- недопущення та усунення обмежень конкуренції, спричинених діями суб'єктів ринку природного газу, у тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання державної форми власності;
- відповідальності суб'єктів ринку природного газу за порушення правил діяльності на ринку природного газу та умов договорів.

За повідомленням Заявника, споживання природного газу ТОВ «Таланпром» у 2019 та 2020 роках здійснювалося на підставі договору постачання природного газу № С/2018-59 від 16.08.2018, укладеного з ТОВ «ЕНЕРДЖІ ТРЕЙД ГРУП».

Послуги з транспортування природного газу надаються АТ «Сумигаз» на підставі Договору розподілу природного газу (заява приєднання 09420U0XVDP016, персональний ЕІС-код – 56XO0000U0X2V001).

На газоспоживаючому обладнанні, що належить ТОВ «Таланпром» встановлено комерційний вузол обліку газу (лічильник КУРС-01 G400A1 заводський № 03134 та коректор об'єму газу «ОЕ-VPT» 0,68/60 заводський № 03134), який до 25 січня 2020 року працював у штатному режимі. Під час контрольного зняття показань лічильника відповідальним працівником ТОВ «Таланпром» 27 січня 2020 року (понеділок) було виявлено несправність вузла обліку газу, а саме: лічильник перестав відображати дані на табло починаючи з 1-ї години ночі суботи 25 січня 2020 року.

У відповідності до вимог Кодексу ТОВ «Таланпром» терміново листом від 27 січня 2020 року №90 (зареєстровано АТ «Сумигаз» 27.01.2020 за №СЛ-419-40003-0120) звернувся до АТ «Сумигаз» стосовно розпіломбування лічильника з метою проведення позачергової перевірки та ремонту.

27 січня 2020 року комісією у складі представників АТ «Сумигаз» та представника ТОВ «Таланпром» було складено Акт про порушення № 07/5 в якому зафіксовано, що

показання лічильника на дату складання Акту не відображаються на лічильнику. Відповідно до п.4 Акту прийнято рішення про направлення лічильника на експертизу.

Того ж самого дня, 27 січня 2020 року було складено акт про припинення (обмеження) газопостачання та пломбування вхідної засувної арматури газопроводу або газорозподільного пункту (за його наявності). В даному Акті зафіксовано, що газопостачання котлів EL/9 та двох котлів RS МК-2 припинено, котли опломбовано.

31 січня 2020 року комісією у складі представників АТ «СумиГаз», ДП «Сумистандартметрологія» в присутності представників Заявника складено Акт проведення експертизи ЗВТ №921, яким встановлено, що втручання в роботу лічильника газу ультразвукового КУРС-01 G400A1 заводський №03134 відсутнє. На лічильник була оформлена довідка про непридатність №921 від 31.01.2020. Лічильнику проведено позачергову повірку із зміною елемента живлення і визнано придатним до експлуатації. 03 лютого 2020 року вказаний лічильник було встановлено та опломбовано.

20.02.2020 рішенням комісії АТ «СумиГаз» (протокол №147) вирішено провести розрахунок необлікованого (донарахованого) об'єму природного газу споживачу ТОВ «Таланпром» з урахуванням вимог підпункту 1 п.4 глави 4 розділу XI Кодексу за період з 01.01.2020 до 30.01.2020 включно.

20.02.2020 за результатами розгляду комісією з розгляду актів про порушення АТ «СумиГаз», яке проводилось за участю представника ТОВ «Таланпром» Хоми І.М., було прийняте рішення про визнання акту про порушення від 27.01.2020 №07/5 правомірним та таким, що підлягає задоволенню повністю. З урахуванням прийнятого комісією з розгляду актів про порушення рішення ТОВ «Таланпром», оскільки достовірно встановити дату виходу з ладу ВОГ неможливо, було проведено нарахування необлікованого (донарахованого) об'єму природного газу за період з 07 год. 00 хв. 01.01.2020 по 08 год. 15 хв. 27.01.2020р., який склав 117 134,4 м³ та з 08 год. 15 хв 27.01.2020р. по 07 год. 00 хв. 01.02.2020р., який склав 10 636,4 м³ на загальну суму 543 432,70 грн з ПДВ (за цінами закупівлі природного газу у січні 2020 року).

За інформацією АТ «СумиГаз» (лист від 09.04.2020 №400007-Ск-2183-0420), наданої на Вимогу голови територіального відділення від 26.03.2020 №68-02/448, нарахування вартості необлікованого (донарахованого) об'єму газу за номінальною потужністю встановленого обладнання, Товариство обґрунтовує наступним: пп.1 п.3 глави 2 розділу XI Кодексу ГРМ, до порушень (за умови відсутності несанкціонованого втручання в ГРМ або роботу ЗВТ), що сталися внаслідок пошкодження чи позаштатного режиму роботи комерційного ВОГ або його складових (які кваліфікуються як «не з вини споживача»), але внаслідок яких споживачу здійснюється перерахунок розподіленого (спожитого) об'єму природного газу, належить: пошкодження ЗВТ (лічильника газу) або робота комерційного ВОГ чи його складових в позаштатному режимі, внаслідок чого витрата (споживання) природного газу комерційним ВОГ не обліковується або обліковується некоректно.

Визначення необлікованих об'ємів природного газу та зміни їх режиму нарахування споживачу (несанкціонованому споживачу), що не є побутовим, **з урахуванням пп.1 п.4 глави 4 розділу XI Кодексу ГРМ та п.11 глави 5 розділу XI Кодексу ГРМ** здійснюється наступним чином - у разі виявлення Оператором ГРМ пропущення строку періодичної повірки лічильника газу або звужуючого пристрою з вини споживача, несправності лічильника газу або звужуючого пристрою (перетворювача різниці тиску), що сталася внаслідок його пошкодження або позаштатного режиму роботи, за умови відсутності несанкціонованого втручання в роботу ЗВТ перерахунок об'єму розподіленого (спожитого) природного газу проводиться з урахуванням такого: при визначенні лічильника газу або звужуючого пристрою (перетворювача різниці тиску) непридатним до застосування за результатами позачергової або експертної повірки, а також при пропущенні строку періодичної повірки лічильника газу або звужуючого пристрою з вини споживача об'єм переданого (прийнятого) газу розраховується за номінальною потужністю неопломбованого газоспоживаючого обладнання - перерахунок проводиться за період з дати виходу з ладу ЗВТ (з дати початку прострочення періодичної повірки) до моменту встановлення та

опломбування справного та повіреного ЗВТ. У разі якщо дату виходу з ладу ЗВТ неможливо достовірно визначити, перерахунок проводять з початку розрахункового періоду до дати встановлення та опломбування справного та повіреного ЗВТ.

Разом з тим, як встановило територіальне відділення, за інформацією виробника (лист ТОВ «Слот» від 23.05.2016 №24/05), коректори об'єму газу «OE-VPT» 0,68/60 забезпечують, зокрема, таку можливість:

- зберігання вимірюваних і обчислювальних даних у хвилинному, годинному і добовому архівах, які вміщують відповідно 480 (за 6 останніх годин) щохвилинних, 1150 (за останні 45 діб) щогодинних і 126 (за три останні календарні місяці) щодобових записів;
- виведення інформації за допомогою блоку інтерфейсу БІ – RS232 на комп'ютер (безпосередньо або через модем) та принтер, який використовує команди управління EPSON ESC/P;
- зберігання інформації при вимкненій напрузі живлення та продовження роботи при її відновленні.

Таким чином, коректор об'єму газу «OE-VPT» 0,68/60 надає можливість роздрукування достовірних звітів за три останні календарні місяці, які є підставою для розрахунків.

За даними звітів про газоспоживання за січень та лютий 2020 року обладнанням, розташованим за адресою: м. Ромни, вул. Римаренків, 24, прилад обліку не здійснював обчислення спожитого газу лише у період з 25.01.2020 з 7-00 по 03.02.2020 7-00.

Отже, посилення АТ «Сумигаз», що достовірно встановити дату виходу з ладу ВОГ неможливо, є безпідставним.

За таких умов нарахування необлікованого (донарахованого) об'єму природного газу за період з 01.01.2020 по 24.01.2020 (включно), є неправомірним.

Окрім зазначеного, пунктом 6 глави 6 розділу X Кодексу встановлено, що у разі виявлення позаштатного режиму роботи комерційного ВОГ чи його складових, пошкодження ЗВТ або пошкодження пломб чи захисних елементів власник (користувач), на території або у приміщенні якого встановлений комерційний ВОГ чи його складові, має терміново поінформувати про це Оператора ГРМ та за потреби вжити заходів для недопущення аварійної ситуації з урахуванням техніки безпеки.

При цьому позаштатний режим роботи комерційного ВОГ, зокрема, включає:

- 1) витіки газу з елементів та конструкції комерційного ВОГ, у тому числі імпульсних ліній манометрів, датчиків тиску і температури тощо;
- 2) відсутність зміни показань лічильника газу (обчислювача або коректора об'єму газу), загальмованість або рух з ривками зчитувального механізму при фактичній витраті (споживанні) природного газу;
- 3) наявність сторонніх шумів та нехарактерних звуків при роботі лічильника газу чи іншого ЗВТ;
- 4) індикація або наявність повідомлень про порушення в роботі ЗВТ, в тому числі про необхідність зміни елементів живлення;
- 5) забруднення або відкладання осадів, потрапляння сторонніх предметів до внутрішньої порожнини вимірювального трубопроводу або лічильника газу чи на робочі поверхні первинних перетворювачів;
- 6) інші ознаки порушень вимог щодо експлуатації ЗВТ, які можуть вплинути на результати вимірювання.

Якщо внаслідок позаштатного режиму роботи комерційного ВОГ чи його складових буде підтверджено факт необлікованого чи облікованого частково об'єму розподіленого (спожитого, переданого) природного газу, розрахунок необлікованих (облікованих частково) об'ємів природного газу за період несправності комерційного ВОГ чи його складових здійснюється відповідно до вимог цього Кодексу. До відновлення роботи комерційного ВОГ або його складових в нормальному режимі за бажанням споживача (суміжного суб'єкта ринку природного газу) може бути припинено газопостачання на його об'єкт.

При цьому пунктом 7 глави 9 розділу X Кодексу визначено, що у разі виявлення під час перевірки комерційного ВОГ чи його складових або контрольного огляду вузла обліку

ознак нижченаведених порушень представник Оператора ГРМ на місці перевірки складає у порядку, визначеному цим Кодексом, акт про порушення, зокрема про:

- 1) пошкодження пломб;
- 2) пошкодження ЗВТ (лічильника газу);
- 3) наявність зміни параметрів параметризації обчислювача чи коректора об'єму газу;
- 4) непрацездатність комерційного ВОГ чи його складових та/або його (їх) невідповідність умовам експлуатації чи узгодженій проектній документації або умовам договору;
- 5) наявність ознак несанкціонованого втручання в роботу ЗВТ;
- 6) наявність несанкціонованого газопроводу;
- 7) несанкціоноване підключення газових приладів, внаслідок чого перевищується діапазон обчислення лічильника газу (сумарна номінальна потужність газових приладів і пристроїв перевищує діапазон обчислення лічильником газу).

При цьому, якщо за результатами експертизи та/або позачергової чи експертної перевірки порушень не виявлено, у всіх випадках за відсутності дублюючого/тимчасового ВОГ (ЗВТ) або заходів з припинення газопостачання на період відсутності комерційного ВОГ (ЗВТ) об'єм розподіленого в точці вимірювання природного газу за період відсутності комерційного ВОГ (ЗВТ) розраховується за середньодобовими (для неповної доби за середньогодинними) значеннями за попередні три аналогічних періоди споживання природного газу.

Пунктом 8 глави 3 розділу XI Кодексу також передбачено, що уразі своєчасного (до виявлення порушення представником Оператора ГРМ) письмового повідомлення споживачем Оператора ГРМ про позаштатний режим роботи лічильника газу, внаслідок чого витрата (споживання) природного газу лічильником газу не обліковується або обліковується некоректно (не в повному обсязі), та за умови відсутності несанкціонованого втручання в роботу лічильника газу процедура, передбачена абзацом другим цього пункту, не застосовується, а визначення об'єму спожитого природного газу здійснюється залежно від середньомісячного (середньодобового) обсягу споживання природного газу за аналогічний період (опалювальний або міжопалювальний) попереднього року або фактичний період споживання (опалювальний або міжопалювальний), якщо він становить менше шести місяців за період з дня письмового повідомлення споживачем Оператора ГРМ про позаштатний режим роботи лічильника газу та з урахуванням строку на його усунення.

Враховуючи зазначене, дії ПАТ «Сумигаз», які полягають у донарахуванні об'єму та обсягу природного газу і його вартості за номінальною потужністю газоспоживаючого обладнання за період з 01.01.2020 по 03.02.2020, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу природного газу, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

На підставі наведеного, керуючись статтями 12, 12-1, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає АТ «Сумигаз» (40030, м. Суми, вул. Лебединська 13, код 03352432) такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. У термін до 25 травня 2020 року припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема, шляхом проведення коригування обсягу необлікованого (донарахованого) об'єму природного газу ТОВ «Таланпром», у порядку, визначеному пунктом 8 глави 3 розділу XI Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 №2494.
2. Надати відповідні документовані відомості, що підтверджують вчинення дій на виконання пункту 1 цих рекомендацій у п'ятиденний строк з дня їх виконання.

Про результати розгляду цих рекомендацій необхідно повідомити Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у **десятиденний строк** з дня їх отримання.

Звертаємо увагу, що відповідно до частини 2 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду.

Разом з тим, за умови виконання цих рекомендацій, вжиття заходів для усунення умов, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, територіальне відділення не буде розпочинати провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Голова адміністративної колегії

Є.М. Касьян

Члени колегії

В.М. Коваленко

С.В. Гусак